



SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
reklamációk és
előfizetési pénzek
küldendők

Székelyudvarhely,
Bethlen-u. 5.
ev. ref. papi lakás.

VASÁR NAP

Vajda Ferencz

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

FŐSZERKESZTŐ:

NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VAJDA FERENCZ,
székelyudvarhelyi ref. pap

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület

»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:

minden vasárnap egy iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill

Felterjesztése

a két prot. egyház közös bizottságának a
magas államkormányhoz.

De legyen szabad e kérdésnél a magas kormány becses figyelmét még a következőkre felhívni:

Egyházközségeink rendes szükségletének megállapításánál elengedhetlen és egyik legfontosabb tételét képezi a lelkész és tanító fizetése. Ugy a lelkész, mint a tanító fizetésének minimuma törvényileg meg van állapítva és a mennyiben az egyházközségek által díjlevélileg, illetve hiványilag biztosított fizetés a törvényileg megállapított minimumot el nem éri, illetve az illető egyházközség kimutatja, hogy a törvényes minimum kiegészítésére szükséges fedezettel nem rendelkezik, az állam segélye igénybe vehető. (1898. XIV. t.-cz. illetve 1893. XXVI. t.-cz.)

Véleményünk szerint akkor, amikor oly nagy reformmú alkotásáról van szó, amilyen lesz az egyházi adóteher megkönnyítését célzó törvény létesítése, jogosult és indokolt volna ugyan azon törvény keretébe bevonni és az egyházaink autonómiájának jobban megfelelő módon rendezni ama viszonyokat, amelyek a lelkészi congrua és a tanítói fizetések kiegészítésének tárgyában már létező törvények által statuálva vannak és a melyeknek a hozandó törvénybe való bevonása által az ügykezelés véghetetlenül megkönnyítenék, egyszerűsítették és ez által közvetve az államra nézve is előnyösebbé válnék.

Ez pedig oly módon volna lehetséges, ha a törvényben kimondatnék, hogy az egyházközségek költségvetésükbe kötelesek beállítani lelkészeik-

nek és tanítóiknak törvényileg megállapított minimális fizetését, a minek következménye az volna, hogy megszüntethető volna a congrua és tanítói fizetés kiegészítése czimén való segélyezés és e helyett az állam által az egyháznak nyújtandó adósegélyben már bennfoglaltatnának azok az összegek is, a melyeket az állam eddig az 1898. évi XIV. t.-cz. és az 1893. XXVI. t.-czikkek alapján bocsátott az egyházak rendelkezésére.

Kötelességünk azonban e pontnál különösen hangsúlyozni, a minek egyébként ugy az ev. ref. egyház zsinata, mint az ág. h. ev. egyház közgyűlése is egyhangulag kifejezést adott, hogy a lelkészeknek 1600 koronában megállapított minimális alapfizetése tarthatatlan és hogy a lelkészek minimális alapfizetésének az emlékiratunkban említett korpótlékoknak rendszeresítése mellett legalább 2400 koronára való felemelése, tekintettel a köztisztviselők fizetésének tetemes felemelésére, különösen pedig az élet megdrágulására nemcsak méltányos, sőt halaszthatatlanul szükséges.

Miután e kérdésben a magas kormány teljesen egyetért egyházaink közvéleményével és a maga részéről is a lelkészi fizetésnek felemelését méltányos és indokolt kívánságnak jelenti ki és igéri, hogy e kérdéssel avval az erős elhatározással fog foglalkozni, hogy mentül előbb elhárítsa az ügy utjában álló pénzügyi akadályokat: nem kételkedhetünk abban, hogy e kérdést is mint elodázhatlant és égetőt, a lehető legrövidebb idő alatt a kedvező megoldáshoz el fogja juttatni.

Végül egyetértünk a magas kormánnyal abban is, hogy a lelkészi nyugdíjintézet kérdése is sürgősen megoldandó. E részben már emlékiratunkban rámutattunk arra, mily összegű évenkénti segélyre volna szükségünk, miért is kérjük,

ezt és a lelkeszi fizetések felemelését a már ismételve kért törvényben akkép szabályozni, hogy a most említett célokra szükséges összegek lehetőleg már a jövő évi budgetbe felvehetőek legyenek.

Végül Nagyméltóságod figyelmét felhívjuk a lelkes- és tanárképzésünk, jogi szakoktatásunk (jogakadémiák) és theologiai tanári nyugdíjügyünknek a kor színvonalán leendő rendezése révén felmerülő szükségleteinkre, a melyek részletes kimutatását későbbre magunknak fentartjuk és a melyeket szintén az állami dotáció fokozatos emeléséről alkotandó törvénybe foglalni kérjük.

Az előrebocsátott alázatos észrevételeink figyelembevételét kérve, újból kérjük Nagyméltóságodat, hogy az 1848. XX. t. cz. 3-ik §-a értelmében nyújtandó államségély kérdését velünk szemben már most haladéktalanul törvényhozásilag megoldani méltóztassék, miután részünkről azok az előfeltételek, a melyekre az idézett törvényben utalás történik, mind teljesítettek és a kérdés megoldására szolgáló adatok immár be-terjesztettek.

Fogadja Nagyméltóságod megkülönböztetett tiszteletünk kijelentését, melylyel vagyunk.

Kelt Budapesten, 1904. december hó 6-án.

Pál apostol. 3

Pált úgy ismerjük, mint a pogányok apostolát. A pogányok között hirdette az evangéliumot, mert a zsidók bizalmatlanok voltak iránta, de a pogányok között hirdette főként azért, mert be-

látta, hogy a Krisztus evangéliuma erő minden embernek idvességére, zsidónak és pogánynak egyaránt. Pál belátta, hogy nem adatott nekünk más név, mely által megtartatnánk, mint a Krisztus; belátta, hogy nincs másban üdvösség; Ő az út, élet, igazság, senki sem mehet az atyához, csak Ő általa. Élete fenséges és tanulságos. Megtanulunk tőle munkálkodni szüntelenül, szeretni határtalanul, hinni türehtelenül, szenvedni zoglódás nélkül. Működésének színtere Kis-Ázsia, Görögország és Máczedonia voltak. Ment télen és nyáron, éjjel és nappal faluról-falura, városról-városra prédikálta a Krisztust, gyülekezeteket alapított, azokat gondozta, ápolgatta, táplálta az ő lelkének táplálékával, miként a jó anya édes gyermekéit. Háromszor indult el Antiochiából, hogy bejárja a közeli és távoli tartományokat, hogy üdvösséget vigyen a tévelygő embereknek. Sokszor tömlöczbe vetették, sokszor megvesszőzték, sokszor törtek élete ellen, de mindezek csak erejét növelték, ő csak dicsekedett, ha a Krisztusért szenvedhetett.

Elment Athenébe is, Görögországnak akkor tudományokban és művészetekben magasra emelkedett fővárosába. Ott állott a költők, szónokok, művészek, államférfiak hazájában, a ki megvallotta, hogy egyebet nem tud, nem akar tudni, csak a Krisztust. És a tudós embereknek szemükre lobbantja tudatlanságukat, hogy nem ismerik az Istent.

A néptől, mely a szép érzéki világában kereste lelkének kielégíttetését, bűnbánatot követel, melyet hirdettet az Isten most az ő kegyelméből minden embernek. Megvetett zsidó létére bátran

TÁRCZA.

A mi synodusaink.

— Az 1833-iki széki synodus, — 2.

Eljött a pünköszt utáni hét utolsó napja is. Az egyházi uram tarisnyába pakolva, egyik vállára vette a protokullumot és matrikulákat, míg másik kezében a palástot fogván nagy figyelmen, elindultak. Elöl a pap, utána a rector és leghátul a szentegyházfiu. — Utközben aztán felszedvén a közbeeső T. papokat és B. rektorokat, egy utvónal egy menetben csapatostul vonult be Székre. — Itt aztán elhelyezni a püspököt, generalis notáriust, generalis direktort, a fő consistorium valamennyi tagját, az összegyűlt generalis kuratorokat, patronusokat, papokat, lévitákat, felszentelendő t. atyafiakat, rektorokat, egyháziakkal egyetemben 300—500 embert, a Tiszteletes és Tudós Török István uram dolga volt. — Tessék elgondolni — miként tudna vendégül látni teljes-ellátással Szék ma 400 embert. Bizony szoruló-nánk, amint lehet. De hát ezelőtt 80—100 évvel? Háltak a hol lehetett, megfértek együtt kis helyen is sokan, mert e gyűlés nemcsak az egyházi embereket, a jó barátokat, a viszontlátásra régen

vagyó iskolatársakat, — hanem a nemzet javáért az ideálisan gondolkozó, művelt és joggal hangszorozzuk, hogy magyar elemet is egy táborba hozta. — Ez a tábor végezte a maga dolgát. A hivatalos ügyeken kívül, sok-sok nemzeti művelődésre nagy fontosságú eszme pendült itt meg először, talált a honszeretet termékeny talajt és a szegénységhez mérten gazdag áldozatot, az áldozatot is megkívánó haza.

Ez — mondhatja akárki is — megjárja beszédnek — de ennyi embert ellátni csak étellel is, — talán nem a széki reformátusok gondja volt? — De bizony így kell tanuskodnom, — ha igazat beszélek — jó rész a széki hitsorsokat is nyomta. És ezt nem panasz, nem is érdemként hozom fel, — hanem konstatálni kívánom, hogy református hiveink az egyházi adózásnak eme módjától sem riadtak vissza. Ellenben a katona beszállásolás ellen, ahogy lehetett tiltakoztak.

De a másik derekas része az ellátásnak, a Tiszteletes esperesné asszonyomat terhelte. A mostani hölgyek azt kérdeznék: hány szakácsnét fogadott ez alkalomra? Megnyugtathatom azzal: egyet sem. Herman Judith tiszteletes asszony értette a maga dolgát. — A kedves férjem uraimal tartott családi tanácskozás eredménye az lett, hogy azok a szegény ekklésiák szállítottak gabonát ez alkalomra, még pedig, »minthogy a gabona

hirdeti a büszke görögnek: nem ér semmit a külső fény, a pompa, ha belől a szív üres. Hiába akarja az ember szívének ürességét, lelkének kopottságát virágok közé rejteni, e helyett jobb ha eszetekbe veszitek, hogy elmulik a világ örömeivel s ember szabadítsd meg lelkedet, mert mit használ, ha valaki az egész világot megnyeri s lelkében kárt szenved.

Hogy lelkének fájdalmát, keserűségét növeljék, ellene támadnak a zsidókból lett keresztyének, a futkározó, hamis apostolok, kik a Krisztus evangéliumát el akarták változtatni, kik a keresztyéneket vissza akarták kényszeríteni a zsidó törvény súlyos igájába. Alig huzta ki a lábát Pál gyülekezetéből, ott termettek a hamis atyafiak, hogy munkáját megsemmisítsék, hiveit elfordítsák.

Személyét és tudományát egyformán megtámadták, vádolták, becsmérelték, gunyolták. Pál nem igazi apostol nem is látta soha a Krisztust; a mit hirdet, a nem a Krisztus evangéliuma. Pál maga magát prédikálja, a maga dicsőségét keresi. Főnséges az apostol védekezése. Mint a hitében megtámadott, megkeserített zsoltáíró önti ki lelkét a galatákhoz és a korinthusiakhoz irt második levelében. Igenis ő apostol nem emberektől és nem ember által, hanem a Jézus Krisztus által és az Atya Isten által. Isten választotta őt el születésétől fogva, hogy legyen az ő fia evangéliumának hirdetője; az az evangélium nem emberektől van, nem emberektől vette, hanem a Krisztustól, kit látott lélekben, mikor jelentette magát neki a damaszki utón.

És ha valaki mást hirdetne azon kívül, a melyet egyszer hirdettünk. átok legyen. — Sze-

elcseserléséről, és a zsákok elveszéséről senki sem felelhet, annál fogva . . . kiki maga küldje be a maga gabonáját.« — De ezen kívül szükséges volt sok egyéb is. Kötelezettek tehát a vajda kamarási, magyar-földvár, feketelaki, gyekői, magyar-palatkai, szegyerdi, örd-füzesi, szavai, pulyoni, göczi, sz.-kenyeri szt. mártoni, kis-iklód, viz-szilvási, vistai, buzai és csombori, szásznyiresi és sz.-ujvárnémeti egyházak, továbbá az apáthii, márniki és ombuzi zsellérek, hogy bárányt, pulykát, ludat, tyukot, csirkét, tojást, vaját és »szopó malacot« küldjenek, azzal a megjegyzéssel, hogy »a Tyukok helyett Kappanak, a Ludak helyett meg mött Pipék is el fogadtatnak.« — Érdekes, hogy ez alkalommal, a körülfekvő egyházak mind megrovattak, csak Szamosujvár volt kivétel! Nem hiába szabad királyi város!

Ezt az anyagot dolgozták fel. Az esperesné asszony intézett mindent. Legfőlegbb ha a curatorné és egyházfi feleségén kívül a rectorné asszony foglalatzkodott a konyhán. Ott pedig munka volt elég. Izléses étlapot állítani — ez is nehéz lett volna, de még renddé tenni a kigondoltat, próbája az asszonyi mindentudásnak. De ha próba is volt, szép alkalom volt reá: vendégül látni a szent synodust. — Nem maradt nyoma, de fogadni mernék, hogy azután még sokszor — a szíve mélyén titkos örömmel gon-

mükre lobbantja a korinthusiaknak, hogy bebo-csátják és hisznek a hamis Krisztus követőinek, csak ők az igaz emberek, csak ők a hívők, csak ők számíthatnak az üdvre s nem jut eszükbe, hogy a szeretetnek Istene az ilyen felfuvalkodást, lelki dölyfösséget, embertársaink lenézését, megvetését nem óhajtja, nem kedveli, megítéli. A hamis apostolok olyanok, mint a sátán, mely a világosság angyalává változtatja magát, hogy megcsalhassa az embert. Hizelegnek, sokat ígérnek, nagy hühót csapnak és ti hisztek nekik, eltűritek, ha rabságra köteleznek, ha igát nyomnak nyakatokra, ha uralkodnak lelketek felett; én reám pedig nehezteltek, mert igazat mondok köztetek. »Hát Krisztus szolgálainak állítják azok magokat? Én is az vagyok, a fáradságokban bőségesebben, a sebekben fellebb azoknál, a tömlöczökben többször, halálos veszedelmekben gyakorta. A zsidóktól ötször szenvedtem 40—40 csapást egy hujján; háromszor vertek meg vesszővel, egyszer megköveztek, háromszor voltam tengeren veszedelemben hajótörés miatt éjjel és nappal a mélységben. Voltam veszedelmes utakon, folyó vizeken, latrok között; veszedelemben voltam az én nemzetségem miatt; veszedelemben a pogányok miatt; veszedelemben a városban és a pusztában; fáradságban és nyomoruságban, éhségben és szomjúságban, hidegben és meztitlenségben. Kicsoda botránkozik meg, hogy én azon ne keseregjek? Dicsekednem kell? no hát dicsekszem az én nyomorult, elvetett állapotommal és az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyja tudja, hogy nem hazudok. Nagy örömmel dicsekszem azért az én erőtlenségimmel, hogy lakozzék bennem a Krisztus hatalma.«

dolt ama szép napokra a tiszteletes esperesné asszony; mtdőn vendégül láthatott annyi illustris embert.

* * *

E vendégség. 6—7 napon keresztül tartott. Asztalt kellett tartani a főpapok és főcuratoroknak, mást a közpapok számára kellett készíteni. Hiányosság lett volna a becsületben, ha a rektorok és leviták serege nem kapott volna magának helyett. Még az egyházfiak is oda be huzódtak a konyhának valamelyik felébe. És itt a hány csoport annyi helye a tanácskozásnak még a fehér asztalnál, a hány ember annyi lelkes szószólóla és harczosa a haza és egyház szent ügyének, minden szó gyujt, mindenki siet magába venni, a halott igazságot és kedves emlék gyanánt haza vivén, — hallgatói lelkét szándékszik vele megtermékenyíteni. Mert minden igazán megnyert lélek, erős vára a magyarságnak, — minden tett, — mi a hirdetett eszmék nyomán kél, új élet az elsatnyult és elernyed egyházakban. Közben pedig folynak a hivatalos dolgok. A vizsgálat — feltárja — a fő Pásztor előtt, mit már ugyanis tudott — egyházunk gyengeségében a haza erőtlenedését, a felhangzó panaszokban a közönyt, a hitetlenséget Egy szó — egy intés — balzsam az égő sebre, — vigasztalása a szomorkodónak. Telnek így a napok, — a munka csak nem akar

A zsidoktól elűzött, munkájában folytonosan háborgatott Pál nem tudta elhallgattatni szívének szeretetét, nem tudta elfeledni honfitársait. Mikor meghallotta, hogy Zsidóországban éhség ütött ki, alamizsnát gyűjtött és önmaga vitte Jeruzsálembe. Barátai intették, kérték, hogy ne menjen ellenségei közé, Agabus megjósolta, hogy fogság vár rá. Minden hiába! A ki annyit tudott szenvedni, az bátran mondhatta: én meghalni is kész vagyok a Krisztusért.

A mitől félték, a mit a próféta megjósolt, bekövetkezett: Jeruzsálemben a zsidók Pál ellen zendültek s csak a római katonák mentették meg életét s mint foglyot vittek Caesareába a római helytartó elé. Római polgárjogára hivatkozott az apostól s ezért a helytartó 61 őszén hajóra tette s Rómába a császárhoz küldötte. Fogsága cnyhe volt. Lelkének szárnyát nem szegte, hitét meg nem törte. Szét járt a városban és tanított, leveleket irt a gyülekezetekhez; míg végre 64-ben Néro császár kegyetlen üldözésének áldozatul esik az az ember, kiben nagyobb lélek lakozott, mint bárkiben valaha, kivéve a Názárethi Jézust.

Az ujszövetségben 14 levél maradt reánk a Pál apostol neve alatt... Akarunk-e igaz keresztyének lenni? Akarjuk-e mindenkben a Krisztust követni? Akarunk-e megtanulni hinni, küzdeni, szenvedni a Krisztus evangéliumáért? akarunk-e munkálkodni embertársainkért? akarjuk-e szeretni őket? akarunk-e lelkileg szabadok lenni? akarjuk-e az Istent lélekben és igazságban imádni? olvassuk az ő leveleit, tanuljunk Pál apostoltól.

Biró Sándor

fogyni. — De fogy az idő és az idő a maga folyásában gazdagított. A vezetőket a tapasztalat ismereteivel, a munkásokat a lelkesedés tüzevel, a vendéglátót munkás hitének egy bizonyosságával, a fáradhatatlan háziasszonynak és a küzködő szegény pásztorok hív feleségeinek lelkükbe irta: *A ti erőllenségtek a ti erőtlök, a ti szegénységtek a ti gazdagságtok, a ti munkásságtok a mi gyarapodásunk, mert asszonyok, mert papnék voltak.*

* * *

Ime egy kép a multból. Sokan nem emlékeznek reá, sokan ha emlékeztek volna, akkor is elfelejtették volna. De én megpróbáltam feleleveníteni, csak azért, mert a multnak ez intézménye — nemcsak a mi egyházunk — hanem nemzetünk életében is, egy olyan hatalmas rugó volt, hogy itt is ott volt, amott is — hatott, a hol évszázadokon keresztül Istenért, hazáért és magyarságért küzdeni kellett. De ezt eltörülte az idő, ahogy fészerbe került az ekhós szekér a gyorsvonat mellett. Azért elnézem a mai idöket... elgondolom az akkori lelkes világot... és úgy tetszik, hogy a zörgös szekér kis lármája tularsogja a gőzösök dübörgését, mert azokban szív és lélek utaztak, emezekben pedig az ember szárguld tova... Elgondolkozom. Söhajtásom azt mondja: Régen volt, szép volt!

Osváth Lajos.

Kérdés.

A kis fiu kérdi

Az édes anyjától:

»Ugy-e anyám, az ég

S a szép csillag fátyol —

Távol van mi tőlünk?»

— Szédítően távol!

»Milyen fény sugár van

A napban s a holdban,

Isten ugy-e azért

Lakik a magasban

Hogy mindent jól lásson?»

— Azért lakik ottan!

Milyen roppantul nagy

Az ég magassága

Oda szállni mért nincs

Az embernek szárnya?»

— Fiam az imádság

Föl emel hozzája!

Biró Dénes.

Isten igéje.

A hit mélységei.

Rom. 11. 33—36.

»Oh Isten bölcsességének és tudományának mélységes gazdagsága! Igy sóhajt fel Pál apostól a hitnek megfejthetetlen talányai előtt. Valóban akárhová tekintünk Isten teremtésében, fel vagy alá nagyra vagy kicsinyre, mindenütt a bölcsességnek olyan mélységére akadunk, a hol az emberi ész megáll csak az imádkozás hangján szól: Kicsoda ismeri az Urnak akaratát és tanácsát?

Tekints az ég mélységébe, repülj gondolatban egyik csillagról a másikra, egyik világról a másikra, — haladj a teremtés végső határáig, — ugy-e nem érsz célát, képzeletednek szárnyai benulván hanyatlanak le, gondolatod elszedülve esik vissza a földre. Kutass egy vizcseppben a nagyító tüveg segítségével, — ime a kis vizcsepp egy földgolyónak látszik, ugy nyüzsög benne az élő lények milliója. Az isteni hatalomnak titokzatos csodáját ámulva szemléled. Felkiáltasz te is Pál apostollal »Oh Isten bölcsességének és tudományának mélységes gazdagsága.«

Igy kell felkiáltanunk akkor is, ha Isten bölcsességét szemléljük, a melylyel a mi nemzetünknek sorsát is vezérli. Miként hiusítja meg a legokosabb emberek, államférfiak számítását s miként szegyeníti meg a hatalmasok legnagyobb foku erőlködését is, — a legutóbbi napi események fényesen igazolják ezt. Mert Isten gondviselő bölcsesége vezérli a népek sorsát is.

De nézzük most saját életünknek kicsiny vezérfonalát. — Mily sok minden történik itt is saját számításunk, saját akaratunk s várakozásunk ellenére! Mily megfoghatatlanok Istennek utai! Nagyban és kicsinyben egyaránt! Széttört reményeink romhalmazán fájó szívvvel tapasztaljuk ezt. Szárasságtól kiégett mezeinknél, tűz vész által

pusztított házaink füstölgő romjai mellett és elhalt bedvesseink koporsója felett busz panaszra kél ajkunk: Bizony, elrejtett Isten vagy te Izrael Istene! Ha pedig nagy veszélyen keresztül nem remélt könnyűséggel haladtunk át, akkor is örömkönnyek közt valljuk be Isten csodálatos közreműködését a mi szabadulásunkon.

Legcsodálatosabb azonban Istennek lénye. Ki tudja azt teljesen megérteni? Milyen mélység előtt áll itt is a hit. Ha már Istennek gondolatai olyan csodálatosak, — mit szóljunk az ő lételéről s az ő lényegéről? Az ő gondolata magos, az ő műve mély, — most emeld fel óh halandó a te gyöngye szemeidet az ő lételének tükáig! Hamarabb beletekinthetsz a napba, hamarabb átfoghatod két kezddel az eget, gyorsabban kimerheted két markoddal a tengernek vizét, minthogy Istennek lényét gyöngye emberi eszeddel fel tudjad fogni.

tuk mi előírni Istennek azt, hogy mit tegyen velünk? Mily sokszor hibáztattuk azért, a mit velünk tett? Életutunkon hányszor jó ajkunkra ez a két szó: Miért? De. — Ezt ne tegyük többet. Hiszen mi sohase tudjuk, mit akar az Ur velünk, mit forgat az ő eszében irántunk. Az ő mélységeit nem érthetjük meg soha. Meg kell nyugodnunk abban, hogy az Ur mindent jól végez el. Es mondom neked, hogy az Isten végzése, az Isten terve már akkor készen volt, mikor te gyenge gyermeki ajakkal még szólni se tudtál.

De a hitnek mélységei nem sötét örvények, a hol szételeznek bennünket, hanem a kegyelemnek mélységei, a melyből a szeretet áldásainak gazdagságát s állandó kincseit hozhatjuk felszínre.

Álljunk meg tehát alázatos lélekkel e mélységek előtt. Alázzuk meg magunkat Isten hatal-



APAFI FOGARASI VÁRA.

Hiszen ő oly fényben lakozik, a hová senki se érhet. Emberi szem nem láthatja őt. (1. Tim. 6.) Lesznek itt olyanok, a kik komolyan gondolkoztak már Isten lételéről. Azokat kérдем: Kipuhattad már Isten lényét? Eljutottál a végire Isten lételének megmagyarázásában? Meg tudod érteni csak egyetlen egy tulajdonságát is Istennek? Ő mindenható, a ki semmiből teremtette a világot. Érted ezt? Ő örökkévaló, a kinek nem volt soha kezdete és nem lesz soha vége. Meg tudod ezt magyarázni önmagad előtt? Ő mindenható, a ki előtt a legkisebb és a legnagyobb dolog egyaránt tisztán és világosan tűnik fel, a ki a csillagokat az égen nevükön szolítja s fejünkön a hajszájakat megszámitotta. — Ha e tulajdonságoknak egyikét sem érted meg, miként volnál képes felemelkedni az ő teljes lényének megismeréséhez?

Félre tehát azzal a büszkeséggel, a mely Isten útjait birálgatja. Oh hányszor óhajtott már a gyarló emberfia gáncsoskodni, tanácsokat osztogatni az isteni gondviselésnek? Hányszor akar-

mas keze alatt és odaadással engedjük át magunkat az ő szent akaratának s az ő örök bölcsességének. Ez az édes vigasztalás az élet rejtett talányai között.

Király Béla.

Hazai krónika.

— 1905. feb. 15 —

Kossuth Ferencz a királynál. Kossuth apánk fia, Kossuth Ferencz, a 48-as párt elnöke febr. 12-én kihallgatáson volt a királynál. Ez a nap forduló pontot jelent a magyar nemzet történetében. A kiegyezés óta még nem volt eset, hogy az uralkodó ellenzéki politikust meghallgatott volna. Kossuth Ferencz az első. Hogy a találkozás milyen volt és mit beszélgettek, az mélységes titok. A külső részletekből azonban sokat irnak az ujságok. Mikor Kossuth Ferencz

a király dolgozó szobájába belépett a király három lépést eléje sietett és így szólt:—

— Isten hozta, örülök, hogy itt láthatom.

Aztán helyet mutatot neki. Kezet nem nyujtott Ő Felsege, mert az udvari szabályzat szigoruan előírja, hogy a királynak idegenekkel, és a kikkel soha sem találkozzot, nem szabad kezet nyujtani. A király csak legbizalmasabb, régi ismerőseinek ad kezet. A kihallgatás háromnegyed óránál többet, mondják éppen 48 perczet tartott. A beszélgetés francia nyelven folyt, mert a király nem bírja ugy a magyar nyelvet, hogy állam ügyeket magyarul beszélhetne meg. Kossuth Ferencz a német nyelvel van így. Beszél németül, de nem egészen jól. Francziául a király is, Kossuth is kitünően beszél.

Kihallgatás után a király felállott, meghajtotta magát, s néhány lépést tett az ajtó felé a távozó Kossuthoz.

Mig a kihallgatás tartott, az alatt rendkívül sok nép gyűlt a várpalota elé. Legtöbben magyarok, mert Bécsben 80 ezer magyar lakik. A bécsi nők a Kossuth arczképét tüzték fel, nemzeti színű szalagra. A közönség hatalmasan megéljenezte Kossuthot. Nagy tüntetést akartak rendezni mellette, de Kossuth kérte, hogy a helyzetre való tekintettel, álljanak el attól. Nem is volt így tüntetés. Délután Kossuth kocsin megtekintette Bécsset. Megnézte azokat a helyeket, hol atyja 1848-ban beszédeket tartott. Azután pedig a vele utazott képviselők társaságában visszatért Budapestre.

Az eredmény. Hogy mi lesz a Kossuth Ferencz kihallgatásának az eredménye, azt még senki se tudja. Annyi bizonyos, hogy a király nagyon szivesen fogadta. Ebből azt magyarázzák, hogy nagy nemzeti engedmények lesznek, és éppen meg lesz az önálló vámterület. Hogy a Kossuth pártból is nevez ki minisztereket a király, azt mindenki bizonyosra veszi. Andrássy tovább folytatja a tárgyalásokat a pártok vezéréivel. Hir szerint a király e hét végén jön Budapestre és itt bonyolítja le a helyzetet.

Az országgyűlést február hó 17-én nyitják meg. Hir szerint csak éppen megnyilik, de röktön el is napolják, mig az új kormány megalakul.

Világkrónika.

Orosz-japán háboru. Az elmúlt héten semmi nevezetes hir sem érkezett a harcztérről. Csend van ugy a tengeren, mint a száraz földön.

Az orosz forradalmi mozgalmak csak megismétlődnek, hol egyik, hol másik városban. Így a varsói leány gimnásium növendékei azt követelték az igazgatótól, hogy nekik lengyel földön lengyelül tanítsanak. Ez iránt kérelmet nyujtottak át az igazgatónak, ki azt összetépte. A lublini fiu gimnásiumban ugyan ilyen eset merült fel. A diákok az igazgatót kidobták az ablakon. Mindkét iskolát bezárták.

Nagy hőség Ausztráliában. Amig mi a zord Európában fagyoskodunk, addig Ausztráliában gyilkos meleg uralkodik. Ott ugyanis, az utolsó hetekben olyan rettentő forróság volt a déli és keleti részeken, amilyenre Ausztrália betelepítése óta nem volt példa. Sidneyben még sohasem volt tapasztalható olyan forróság, mint december hó utolsó szombatján. A város utczái teljesen ki voltak halva. A házi állatok rakásra hullottak a forróságtól és a madarak ezrével, meg ezrével hulltak le az izzó levegőből. Minden munka szünetelt: a hivatalok, iskolák és üzletek be voltak zárva s még este sem volt ember látható a házakon kívül. A nagy hőség folytán sok helyen meggyült a száraz tarló és a tűz ellenállhatatlan erővel harapódzott el a vidéken 50—70 km. szélességben, elpusztítva maga előtt mindent, amit útjában talált. A rettenetes veszedelem sok emberáldozatot is követelt. Végre január 2 án bőséges záporosó oltotta el a tüzet. Érdekes, hogy Uj-Zeelandban és nyugati Ausztráliában ugyan-ezekben az időkben hűvös idők jártak.

Egyházi élet.

Nyugalomba vonult esperes. A szilágyszolnoki egyházmegye esperesé, ntü. *Viski Pál* f. é. febr. elsejével nyugalomba vonult. Mint esperes, b. e. Nagy László után, tíz évig vezette az egyházmegyét. Az előtt hosszú ideig főjegyzője volt. *Viski Pált* nemcsak alapos késziltség, széles látkör állította az egyházmegye élére, hanem kiváló jó szive, szeretetre méltó modora és vallásos buzgósága. Mint hivatalnok soha se nézte a rideg törvényeket, hanem a lelkipásztor, az apa szólalt meg belőle. Számtalanszor megtörtént, hogy egyik-másik ügyben felülről szoritották. »Felelősség terhe mellett, záros határidővel« kértek be jelentőseket. Az adatokat, természetesen a papoknak kellett beküldeni. Nem küldötték be. *Viski Pál* ekkor sem a törvényekkel, s a fegyelmi keresettel ijesztette papjait, hanem azt írta, tekintsen az állására, tekintsen a családjára. Mi lesz, ha nem végzi el dolgait? Ehez járult még páratlan humora, kiváló jó kedélye, mely sokszor a legkényesebb ügyeket is helyes utra terelte. És az ilyen adminisztrációnak meg volt a maga jótékony haszna. A dolgok rendben folytak. A papság, az egyházi előjárók pedig szeretettel, tisztelettel vették körül esperesüket. *Viski Pál* maradandó nyomokat hagyott a szilágyszolnoki egyházmegye történetében. Ezt méltányolta kerületünk püspöke dr. *Bartók György* is, ki ez alkalomból megleghangu levelet írt a nyugalomba vonuló esperesnek. Adja Isten, hogy a jól megérdemelt nyugalmat még sokáig élvezhesse!

Egy nemes urnó halála. Egy áldozatkész, egyházat, hazáját lángolón szerető nő halt meg jan. 29-én Szilágysomlyón. Özv. *Hegyí Mihályné* volt a neve. Van-e, ki e nevet nem ismeri? A régi időknek egyik kedves alakja volt, a ki szerénységével, lelki jóságával, vallásos buzgóságával építette az Isten országát. Szilágysomlyói születésű

volt, de Debreczenbe lakott. Rokonai látogatására ment Somlyóra, s ott érte el a halál 77 éves korában. Hült tetemeit Debreczenbe szállították, s febr. 1-én helyezték öröknyugalomra. Nevét, a Debreczenben általa felállított *gályarabok emlék-szobor* mellett, azok az alapítványok őrzik, melyeket az egyház és a haza ottárára lerakott. Emléketnek okáért ide írjuk azokat: Szerető szive első sorban rokonairól emlékezett meg, kik között első helyen néhai testvére, Józsa Gyula volt szilágysomlyói gyógyszerész gyermekei állanak. Azután következtek a közcélok. A debreczeni főiskolai tápintézet részére 4000, főiskolai ösztöndíj-alapul 4000, a főiskolai énekkar részére 2000, szegény fiúiskolai jó tanulók téli ruházattal való ellátása alapjára 4000, a református segélyegyletnek 2000, a nőegyletnek 4000, a városi ipariskolai iparostanonczok részére jutalomdíj-alapul 1000, a Csokonai kör részére 400, ugyanennek sirja gondozása feltétele mellett 1000 koronát hagyományozott. Ezeken kívül a szilágysomlyói cv. ref. egyháznak 2000, szegény elemiiskolás tanulók segélyezésére alapul 1000, a szilágysomlyói nőegyletnek 400, szilágysomlyói szegény-alapul 400, az ottani szegények közt való kiosztásra 200 koronát rendelt. Egyenként 600—600 korona jut a borsodmezei ónódi, a szabolcsmezei téglási és a biharmegyei bályoki ref. egyházközségeknek. A bökönyi leányegháznak anyaegházzá való alakulására 4000 koronát, a budapesti protestáns árvaháznak 4000, az írók és művészeknek 1000, budapesti egyetemen létesítendő ösztöndíj alapjául 4000 koronát hagyott. Jellemző az a gondoskodása, melynélfogva 16.000 koronát arra a célra rendelt, hogy annak kamataiból felváltva Szilágy, Szabolcsvármegyei és Debreczen városi művelt de elszegényedett család-leánya férhezmenetelekor segélyeztessék. A segélyt a nevezett helyeken illetékes esperesek és egyházmegyei gondnokok itélik oda, a tőkét az egyházkerületi pénztár fogja kezelni. A felvidéki menház mintájára alakítandó menház alapjára 20.000 koronát hagyott, azzal a kikötéssel, hogy az alaptőke 50.000 koronára növelendő meg, s felhasználása felől az erdélyi egyházkerület intézkedik. Hagyományozott még a debreczeni tüzoltó egyletnek 200, a kárpátgyeletnek 200, az Emkének 2000 koronát. E hagyományok és korábbi nagy alapítványainak kifizetése után fenmaradó összeg három egyenlő részben lesz felosztandó az Emke, a Protestáns Irodalmi Társulat és a főiskolai közszükségleti pénztár közt. Hivatkozott végrendeletében azokra az alapítványokra, melyeket már régebben tett volt, melyek szerint a magyarországi református közalap részére 20.000, a debreczeni ev. ref. felsőleányiskola részére szintén 20.000 és végül a debreczeni főiskolával kapcsolatosan létesítendő egyetem javára 4200 koronás alapítványt tett, a melyek tehát most a hagyaték terhére képezik. Jótekonny célra tett hagyományának összege 150.0000 koronát meghaladja. Adjon Isten egyházunknak, hazánk-nak sok ilyen derék református nőt. Emléke legyen áldott.

Papválasztás. *Osváth* Lajost, jelenleg fekete-laki ref. lelkészt, azt megelőzőleg székelyudvar-

helyi s. lelkészt, a *sztánai* ref. egyház egyhangulag hívta meg papjául. *Osváth* Lajos neve ismeretes a »Vasárnap« olvasói előtt. Egyike ő lapunk leg-szorgalmasabb munkatársának. Így tehát csak érthető, ha a Vasárnap melege gratulál neki. Adjon Isten szerencsét új helyén, hogy építhesse sikerrel ott is az isten országát. Udvarhelymegyében a *szentlászlói* ref. egyház febr. 12-én *Demes* Ferencz, volt székelyudvarhelyi s. lelkészt választotta meg papjául. Szerencsés választás. Kísérje Isten kegyelme szép és gyönyörűséges pályáján.

Istenfélő.

Istenfélő ember vagyok,
Hitem csillaga is ragyog
Felettem a hajban, vészben:
Az Ur az én segítségem!

Emelt fővel állok elé
Szívemet, ha megszentelé
Az ima, mit hozzá küldök:
Bűneimért így könyörgök!

H. Szántó István.

Mai képünkhöz.

Apafi Mihály neve nemcsak Erdély világi történetével, hanem az erdélyi református egyház történetével is szorosan össze van növe. I. *Apafi* Mihály volt Erdélyország utolsó, alkotmányos nemzeti fejedelme. Vallására nézve szintén református vallású volt, mint nagy elődjei. Uralkodása 1661—1690 terjedt. Ezen idő alatt igen sokat tett az evang. ref. egyház, mely akkor Erdélyben nemzeti állam egyház volt: a megerősítésére. Alig van Erdélyben egyház és iskola, melynek *Apafi* fejedelemsége idejéből valamelyes alapítványai, emlékei ne volnának. A gyulafehérvári kollegiumot ő helyezte át Nagy-Enyedre. Alatta jött létre az erdélyi ref. egyházak egyik tötvénykönyve is, mely »*Compilata Constitutio*« néven ismeretes. A tudományoknak is nagy kedvelője volt. Különben szerette a bort is. Egy ülőhelyében egy vedernyit is elbirt azt mondja róla a kronika. Erős küzdelme volt az osztrák uralommal szemben. Végre 1688-ban erdély elveszítvén önállóságát, *Apafi* azután csak czimleges fejedelem volt, 1690-ben *Fogarason* bekövetkezett haláláig. Mai képünk *Apafi* fejedelem *fogarasi várát* mutatja be.

Vegyes hírek.

Jókai Mór szobra. *Berzeviczy* Albert volt közoktatásügyi miniszter elnöklete alatt értekezlet volt Budapesten, melyen elhatározták, hogy *Jókai* Mór-nak szobrot fognak emelni. A cél megvalósítása végett, nemzeti gyűjtést indítanak meg. *Jókai* az igazi magyar nemzeti költő. Méltó tehát, hogy minden magyar ember filléré beleolvadjon a szobrába. A gyűjtő iver kibocsátása most van folyamatban. Hisszük, hogy fényes eredménnyel fog járn.

Tisza közös pénzügyminiszter. Egyik fővárosi lap azt írja, hogy Tisza Istvánt legközelebb közös pénzügyminiszternek nevezik ki, báró *Burián* pedig a mostani közös pénzügyminiszter a távozó gróf Goluchovszki örökébe lép, mint külügyminiszter. Talán még korai e hír!

Rudolf királyfi legendája. Egy bostoni lap azt írja, hogy három Amerikában élő osztrák megesküdött arra, hogy a múlt héten Boston utczáin látták Rudolf trónörökösét. Ezzel ismét megújul az a legenda, hogy a szerencsétlen királyfi nem halt meg, hanem kivándorolt Amerikába. Arról természetesen hallgat a három atyafi, hogy miért nem szólították meg a Boston utczáin sétáló trónörökösét.

Védekezés a szoba-nedvesség ellen. Az Országos Közegészségügyi Egyesület múlt heti felolvasó estélyén Dr. Kaiser Károly, a magyar királyi belügyminiszterium egészségügyi intezet vezetője, tartotta meg második előadását a nedves lakásokról. Nagyszámu hallgatóságának figyelmét különösen az a részlet költötte le, amikor azt fejtegette, miképen lesz a jómóduak, tágas lakással bírók egy-egy helyisége, legtöbbször a hálószoba, nedvessé. Nagyon hangsúlyozta a fűtés szükségességét, mert csakis a fűtött szoba vagy helyiség szellőződik, a szellőzés pedig a leghatásosabb eszköz egy nedvesség megakadályozására, mint a már nedvessé lett helyiségek kiszáritására. Különben is nagyon téves a közönségnek az a nézete, hogy fűtetlen szobában jó aludni. Az előadó bőven kifejtette ennek hátrányos voltát, mert egyrészt a fűtetlen helyiség nem szellőződik, az ilyen helyiségben alvó nem jut elegendő friss levegőhöz, másrészt pedig megmagyarázta, hogy a fűtetlen helyiségek még az emeleten is hogyan lesznek nedvessé. A tanulságos felolvasásnak sokan haszát vehetik.

Megörült az ijedségtől. Megdöbbenő szerencsétlenség történt a múlt héten Bánffy-Hunyadon. Barcsay Domokos — a fejedelem — nagy ujfollandi kutyája reaugrott Lehmann József, Barcsay haszonbérelőjének 17 éves, feltűnően szép leányára. Ambár a kutya különben is szelíd állat lévén, nem harapta meg a leányt, ez annyira megijedt, hogy az ijedség következtében még az nap elmezavar tünetei mutatkoztak rajta. Később annyira rosszul lett, hogy szülői hétfőn, orvosi tanácsra, beszállították a kolozsvári elmegyógyintézetbe. Az eset nagyon lesújtotta a Barcsay családot is, mert úgy a fejedelem, mint felesége őszinte szeretettel viseltettek a szép és rendkívül kedves leány és a súlyos csapás alatt megtört család iránt.

A tisztelt gazdaközönséghez! Mint tudomásunkra jutott, Mauthner Odön cs. és kir. udvari nagykereskedése Budapesten, arról értesíti a gazdaközönséget, hogy a lanyha irányzat következtében a lóheremagnak (stirii lóherének) f. é. január 1-én megjelent főárjegyzékében rovatolt árát hatályon kívül helyezte. Az árak jelenleg a következők: 4. számú prima primissima 95 korona, 4-a számú legelsőrendű 93 korona, 4-b számú elsőrendű 92 korona, 50 kilónként. Ezen három minőség tisztaság és csiraképeség

tekintetében a létező legkitűnőbb. Általánosan ismeretes, hogy a Mauthner cég olasz vagy amerikai lóheremagot nem forgalmaz és, hogy az általa szállított lóheremagnak arankamentességét a m. kir. vetőmagvizsgáló állomás hivatalos ölmőzára igazolja. Ezen árleszállítás nagy elismerést kelt a gazdaközönség körében, mert újból megbizonyult, hogy Mauthner a gazdák érdekét szeni előtt tartja.

Félmillió örökség. A múlt héten halt meg Kaposvárott Kuliczka Ernő, dúsgazdag lengyel szárnyazásu kapitány. Koporsója mellett nem állott gyászoló család, nem siratták rokonok, csak gazdasszonya Gregor Anna kísérte ki a temetőbe igaz részvétellel. Gregor Anna még kis lány korában került a százados házába s a ház asszonyának halála után, több mint huszonöt éven át viselte gondját gazdájának, a ki — mint a végrendeletből kitűnik, — ötszázezer koronát hagyott a hű gazdasszonynak.

Tájékoztató. G. Diószeghy Mór, érkávási ref. lelkész, lapunk munkatársa ezuton értesíti azokat, kik »Pihenőre« cz. munkájára előfizetési pénzeket küldöttek volt be, hogy mivel nem jelentkezett elég előfizető, a hirdetett munkát nem adja ki. Az előfizetési pénzeket mindenkinek visszafogja küldeni. Szomoru hír, bár ne kellett volna ki adnunk!

Gabona piac Budapest.

február 16.

| | | |
|------------|---------------|---------------------------|
| Buza: | 100 kilónként | 19 k. 90 f. — 20 k. 40 f. |
| Rozs: | » | 14 k. 70 f. — 15 k. 20 f. |
| Árpa: | » | 14 k. 40 f. — 14 k. 80 f. |
| Törökbuza: | » | 15 k. 50 f. — 15 k. 70 f. |
| Zab: | » | 13 k. 95 f. — 14 k. 50 f. |
| Repcze: | » | 22 k. 10 f. — 22 k. 50 f. |

A »Vasárnap« szeretet munkája.

A »Vasárnap« terjesztésére a kolozsvári közhasznú szövetkezet az idén is 60 koronát adományozott. Ezen összegre a következő helyekre küldjük a Vasárnapot: 1. Balászfalvi egyházba két buzgó tag részére. 3. Magyar-büirkösi egyháznak. 4. József Ferencznek a fehéregyházi telepre. 5. Mikó-ujfalvi ref. egyháznak. 6. Szép János pályaórnak Csik-gyimesre. 7. Király Albertnek O. Topliczára. 8. Szóvátai leányegyháznak. 9. Toldalagi leányegyháznak. 10. Nagyszebeni egyházba egy buzgó hívünknek. 11. Gyulafehérvári egyházba egy buzgó hívünknek. 12. Székelyudvarhelyen a szombatfalvi városrészben egy buzgó hívünknek. 13. Állami tanítóképző intézet ref. növendékének Székelykeresztúron. 14. Zágouban egy buzgó hívünknek. 14. Szilágy-Somlyon egy buzgó hívünknek. Összesen 15 helyre 15 cgyének. Nem mulasztjuk el a közhasznú szövetkezet tek. Igazgatóságának e helyen is forró köszönetünket kifejezni.

Kelt Székelyudvarhely, 1905. febr. hava.

Szerkesztő.